

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

1752

Vragen van de leden **Depla** en **Dijkma** (beiden PvdA) aan de minister-president, minister van Algemene Zaken over *de regeling inzake onverenigbare functies van bewindspersonen en belangen en het voorkomen van alle schijn van belangenverstremgeling*. (Ingezonden 26 mei 2004)

1

Zijn de regels omtrent «beoordeling van kandidaat-ministers en staatssecretarissen» het enige referentiekader bij de beoordeling van het voorkomen van (de schijn van) belangenverstremgeling van ministers en staatssecretarissen?¹ Zo ja, wanneer, door wie en waarom zijn de regelingen van onverenigbaarheid van belangen en functies van 13 oktober 1978 en 30 maart 1983 voor bewindsliden buiten werking gesteld?

2

Wat is de reden geweest om bij de nieuwe regeling¹ inzake het voorkomen van de schijn van belangenverstremgeling de passages over de positie van partner en gezinsleden uit de regelingen van 1978 en 1983 te schrappen en zo geen belang meer te hechten aan de positie van eventuele partner of gezinsleden?

3

Welke regels bestaan er voor kabinetsleden in de VS, Duitsland en het Verenigd Koninkrijk ter voorkoming van (de schijn van) belangenverstremgeling?

4

Heeft de echtgenoot van de minister van V&W zijn functie als commissaris bij de BAM-groep na de benoeming van mevrouw Peijs tot minister op uw verzoek opgegeven? Zo neen, is dit dan op verzoek van de BAM-groep gebeurd? Indien dit laatste het geval is, is dan de conclusie gerechtvaardigd dat in bepaalde sectoren van het bedrijfsleven zwaardere normen worden gehanteerd om (de schijn van) belangenverstremgeling te voorkomen?

5

Geldt het uitgangspunt, dat zakelijke en financiële belangen van partners en kinderen niet relevant worden geacht, ook voor partners en familieleden van andere politieke gezagsdragers en ambtenaren? Zo ja, gaat de aparte regeling die de burgemeester van Almere heeft getroffen voor situaties waarbij het bouwbedrijf van haar partner meedingt naar opdrachten van de gemeente Almere, verder dan noodzakelijk volgens de «beoordeling van kandidaat-ministers en staatssecretarissen» (brief d.d. 20 december 2002, TK 28 754, nr. 1)? Vindt u de regeling die de

burgemeester van Almere heeft getroffen, overdreven tegen de achtergrond van de «beoordeling van kandidaat-ministers en staatssecretarissen»? Zo neen, waarom hebt u in uw brief van 20 december (inzake de beoordeling van bewindspersonen) dan geen aandacht besteed aan mogelijke belangenverstremgeling in verband met zakelijke belangen van partner en/of gezinsleden?

6

Geldt het principe, dat het niet redelijk is om eisen te stellen aan gezinsleden en partners (zie het antwoord op vragen nr. 2030412470, dat het vanwege economische zelfstandigheid niet redelijk is om eisen te stellen aan gezinsleden en partner), ook voor ambtenaren van Rijkswaterstaat en hun partner, indien zij opdrachten verstrekken aan bedrijven waarin hun partner of een familielid een leidinggevende positie bekleedt? Zo neen, wat is de reden om aan ambtenaren strengere eisen te stellen dan aan bewindspersonen? Zo ja, worden er op die manier niet onverantwoorde risico's genomen die kunnen leiden tot integriteitsproblemen?

Toelichting:

Deze vragen dienen ter aanvulling op eerdere vragen terzake van het lid

¹ Kamerstuk 28 754, nr. 1, brief van 20 december 2002.

² Aanhangsel Handelingen nr. 1383, vergaderjaar 2003–2004.

Antwoord

Antwoord van minister-president **Balkenende** (minister van Algemene Zaken). (Ontvangen 16 juni 2004)

1

Ja, de beleidsregels van 13 oktober 1978 en van 30 maart 1983 zijn brieven met beleidsregels die blijkens de inleiding in de brief van 20 december 2002 door deze – uitgebreidere – brief respectievelijk beleidsregels zijn vervangen.

2 en 4

Na ruim twintig jaar is gebleken dat de in de brieven respectievelijk beleidsregels van 1978 en 1983 gekozen formuleringen, te weten «De kandidaat-bewindslieden verstrekken over functies, nevenfuncties, nevenwerkzaamheden en de vermogenspositie van hun gezinsleden die inlichtingen aan de formateur c.q. minister-president, waarvan kennisgeving van belang is met het oog op de goede uitoefening van het toekomstige ambt.» verbetering behoefde.

In de eerste plaats zijn deze algemene formuleringen gepreciseerd in de – meer uitvoerige – brief van 20 december 2003. In de tweede plaats zijn deze gepreciseerd in het licht van veranderde maatschappelijke inzichten omtrent de beoordeling van kandidaten voor een functie in relatie tot een partner of familielid. Ik wijs er bij voorbeeld op dat ook de incompatibiliteiten tussen familieleden en echtgenoten voor het passief kiesrecht van vertegenwoordigende lichamen in de loop der tijd zijn opgeheven. Derhalve gaat de huidige regel respectievelijk de brief van 20 december 2003 uit van de stelling «dat in de huidige maatschappij mensen als zelfstandige individuen worden beschouwd». Dit uitgangspunt is uitgewerkt in de volgende formulering in de regels omtrent de «Beoordeling van kandidaat-ministers en staatssecretarissen» (brief van 20 december 2002, TK 28 754, nr. 1) en vormen het enig relevante kader. Ik citeer: «Als uitgangspunt wordt gehanteerd dat de financiële en

zakelijke belangen van een partner, meerderjarige kinderen en andere familieleden in de regel niet relevant worden geacht. Het is ook ongewenst dat het ambt van bewindspersoon voor een belangrijke groep geschikte kandidaten enkel en alleen vanwege de maatschappelijke positie van partner of verwanten onbereikbaar zou zijn. De grens van de relevante financiële en zakelijke belangen die tijdens de formatie aan de orde zijn wordt daarom mede gelegd bij die belangen waarover de kandidaat-bewindspersoon persoonlijk (mede)zeggenschap heeft.»

Dit is – zoals gezegd – de regel. Deze regel verplicht de formateur noch de minister-president om de antecedenten van partners en andere familie- en gezinsleden van bewindspersonen te toetsen anders dan te vragen naar de financiële en zakelijke belangen – zoals deelnemingen en aandelen – uitsluitend voor zover deze tevens een financieel en zakelijk belang vormen van de (kandidaat) bewindspersoon zelf.

Tegen deze achtergrond beschik ik niet over inzicht in de (neven-) functies van de partner van de minister van Verkeer en Waterstaat. Deze regel is vervolgens aangevuld met de volgende bepaling, ik citeer wederom de brief van 20 december 2003: «[Dit] laat onverlet dat tijdens een ambtsperiode een bewindspersoon zelf de verantwoordelijkheid draagt om niet deel te nemen aan de besluitvorming over zaken die zijn of haar partner, kinderen, andere familie, zakenrelaties, (ex-)belangen of vroegere functies raken, voor zover deelneming in strijd zou kunnen komen met een goede ambtsuitoefening.»

En tot slot is er de in de brief van december 2003 vervatte regel «[dat] ter afsluiting van het gesprek [de formateur] de vraag stelt of er overigens nog feiten zijn uit het heden of verleden van de kandidaat die hij moet kennen omdat ze op enig moment van negatieve invloed kunnen worden op het functioneren van de kandidaat als bewindspersoon, dan wel het kabinet in een moeilijke situatie kunnen brengen.»

Laatst genoemde regel legt bij (kandidaat-)bewindspersonen zelf de verantwoordelijkheid om aan mij en

uw Kamer aan te geven of bij wijze van uitzondering respectievelijk op grond van bijzondere omstandigheden (neven)functies van een partner of een (ander) gezins- of familielid gemeld moeten worden. En de hiervoor genoemde regel verplicht bewindspersonen om tijdens hun ambtsperiode belangenverstremming te voorkomen.

Het is met andere woorden niet zo dat «geen enkel belang» meer wordt gehecht aan de positie van eventuele partner of gezinsleden, maar dat «in de regel» alleen financiële of zakelijke belangen die samenvallen met die van de (kandidaat-)bewindspersoon van belang zijn, tenzij de bewindspersoon zelf van oordeel is dat hij of zij niet kan deelnemen aan besluitvorming of er in dit verband een «overig relevant feit» is. De verantwoordelijkheid voor die beoordeling ligt bij de betrokken (kandidaat-)bewindspersonen.

3

De regels die bestaan in andere landen zullen verschillen ten opzichte van de regels als bedoeld in de brief van 20 december 2002 aangezien elk land zijn eigen kenmerkende politieke en constitutionele systeem heeft. Zo zijn in sommige landen grondwettelijke voorschriften gegeven; in andere landen namen politieke partijen bij kandidaatstellingen en voorverkiezingen de taak op zich om kandidaten te toetsen. Welke de regels in de VS, Duitsland en het Verenigd Koninkrijk thans exact zijn, wordt geïnventariseerd. Ik zal u deze inventarisatie, wanneer deze gereed is, doen toekomen.

5 en 6

De brief van 20 december 2003 heeft betrekking op (kandidaat-)ministers en staatssecretarissen. Voor leden van vertegenwoordigende lichamen en voor leden van colleges van burgemeester en wethouders en van gedeputeerde staten geldt het eigen integriteitbeleid. De minister van BZK coördineert het integriteitbeleid. Het afgelopen jaar heeft de minister van BZK overleg gevoerd met de VNG en met de commissarissen van de koningin om dit binnen gemeentes en provincies een impuls te geven. Het voornemen is om de regelingen bij gemeentes en provincies te beoordelen op consistentie en daarbij te streven

naar harmonisatie. Beoordeling van de regeling die de burgemeester van Almere heeft getroffen valt buiten mijn competentie. De minister van Verkeer en Waterstaat is verantwoordelijk voor de Rijkswaterstaat. Zie voorts het antwoord op vraag 2.